

Topman Patrick Verkooijen
over mondiale adaptatietop:

'IK OMARM WAT WE HEBBEN BEREIKT'

Het is niet of-of, maar en-en: we moeten ons aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering én de uitstoot van broeikasgassen beperken. Dat zegt Patrick Verkooijen, die in januari met zijn Global Center on Adaptation de eerste mondiale top over klimaatadaptatie organiseerde. 'De risico's van de steeds vaker optredende weersextremen zijn te groot.'

TEKST DORINE VAN KESTEREN | FOTOGRAFIE MARCEL MOLLE

P

Moet jij niet eens een paar dagen vrij nemen?', krijgt Patrick Verkooijen deze dagen regelmatig te horen. Met de organisatie van de klimaatop die eind januari in Nederland plaatsvond, waren het immers uitzonderlijk drukke tijden voor de CEO van het Global Center on Adaptation (GCA). Maar vrij nemen, nee, ben je gek. "Juist nu, in de weken na de top, wil ik van het momentum gebruikmaken om contacten te leggen en te intensiveren. Heel veel partijen, waaronder regeringsleiders uit Afrika, komen naar ons toe met verzoeken tot samenwerking en ideeën. Je moet het ijzer smeden als het heet is."

Verkooijen praat snel, enthousiast en het is te horen dat hij gewend is om vaak Engels te spreken, na meer dan tien jaar als klimaatvertegenwoordiger bij de Wereldbank in Washington. Sinds de oprichting in 2018 staat het GCA onder zijn leiding. Dit is een internationale organisatie onder de vlag van de VN, met Nederland als gastland en regionale kantoren in Bangladesh, China en Afrika. Het GCA ondersteunt overheden, bedrijven en non-gouvernementele organisaties wereldwijd om het proces van klimaatadaptatie te versnellen.

"Extreme neerslag, hittegolven, langdurige droogte, bosbranden, orkanen: de klimaatverandering gaat onverminderd door en brengt honderden miljoenen mensen in de problemen. Landen passen zich nog onvoldoende aan die nieuwe werkelijkheid aan. Ons doel is te zorgen dat internationaal, nationaal en lokaal maatregelen worden genomen en te stimuleren dat publieke en private partijen samenwerken en van elkaar leren."

Ondergeschoven kindje

Tijdens de allereerste top voor klimaatadaptatie afgelopen januari ontvingen demissionair minister-president Mark Rutte en demissionair minister Cora van Nieuwenhuizen van Infrastructuur & Waterstaat via een videoverbinding dertig wereldleiders, vijftig ministers en zo'n vijftienduizend vertegenwoordigers van non-gouvernementele organisaties, wetenschap, bedrijfsleven en samenleving in een studio in Den Haag.

Volgens Verkooijen zijn er drie doorbraken bereikt. "Tot nu toe was klimaatadaptatie een ondergeschoven kindje in de internationale klimaatfinanciering. Verreweg het meeste geld gaat naar mitigatie: het voorkomen of verzachten van de >

klimaatverandering. VN-secretaris-generaal Guterres noemde adaptatie de 'vergeten helft' en heeft in december een oproep gedaan om de helft van de mondiale klimaatmiddelen hieraan te besteden. Op de top liet Rutte weten dat Nederland hier als eerste land gehoor aan geeft. De Wereldbank en de Afrikaanse Development Bank hebben al eerder toegezegd dat de helft van hun leningen bestemd is voor klimaat- en waterprojecten."

Verder gaat het Internationaal Monetair Fonds (IMF) klimaatrisico's voortaan systematisch meewegen bij de beoordeling van de macro-economische en financiële situatie van een land. "Terecht, want klimaatrisico's zoals overstromingen en stormen leiden tot serieuze economische en financiële schade. Voor landen die uit de stress-testen 'nieuwe stijl' van het IMF als kwetsbaar naar voren komen, komen er steunpakketten. Dat betekent dat biljoenen dollars op een andere manier worden besteed, dat het mondiale financiële systeem klimaatbestendig wordt gemaakt. Een fundamentele stap, die er hopelijk toe leidt dat meer banken en pensioenfondsen door een klimaatbril gaan kijken naar hun investeringen. Dit moet investeringen in duurzaamheid versnellen en in vervuilende projecten juist ontmoedigen."

De derde doorbraak is het

**'Er móeten
partnerschappen
komen'**

speciale actieprogramma voor Afrika van het GCA en de Afrikaanse ontwikkelingsbank. “Dat continent wordt disproportioneel geraakt door de klimaatverandering. En het wrange is dat ze er het minste aan hebben bijgedragen: Afrika is verantwoordelijk voor slechts 5 procent van de wereldwijde uitstoot. Bovendien hebben ze het minste geld om zich er tegen te verweren. Daarom komt er de komende vijf jaar 25 miljard euro beschikbaar voor maatregelen rond water, landbouw en infrastructuur in Afrika. De helft van dit bedrag is er al; de andere helft moet komen van Afrikaanse landen zelf, andere landen en de Wereldbank.”

Heeft al die aandacht voor klimaatadaptatie niet een hoog ‘handdoek in de ring’-gehalte? Met andere woorden: in het niet beter om klimaatverandering te voorkómen?

“Dat hoor ik vaker. We moeten het allebei doen: mitigatie én adaptatie. Elke tiende graad opwarming scheelt enorm, dus het indammen van de uitstoot van broeikasgas is sowieso noodzakelijk. Maar zelfs als we opwarming van de aarde tot 1,5 graden weten te beperken, zijn er klimaatgevolgen waaraan we ons moeten aanpassen. Dat kan door dijken te bouwen, kustlijnen te beschermen, steden en infrastructuur klimaatbestendig te maken, andere

gewassen te planten, huizen te verstevigen en vroegtijdige waarschuwingssystemen voor natuurrampen aan te leggen.

Het is vele malen goedkoper om te investeren in preventie dan achteraf de kosten van klimaatverandering te moeten betalen. John Kerry, de Amerikaanse klimaatgezant, zei tijdens de top dat de Verenigde Staten gemiddeld 265 miljard dollar per jaar kwijt zijn om de schade van alle grote stormen te herstellen. Dan is het toch verstandiger om een deel van dat geld nu in te zetten om te voorkomen dat je in zo’n situatie belandt?”

Tijdens de conferentie hebben onder meer Frankrijk, Duitsland en Nederland extra geld toegezegd voor klimaatadaptatie. Cynici zeggen: nu zien wat er terecht komt van al die mooie beloften.

Geprikkeld: “Het zijn geen beloften, maar concrete afspraken. We hebben een actieagenda opgesteld voor de komende tien jaar, waarin precies de doelen, bedragen en verantwoordelijke partijen vermeld staan. Maar natuurlijk zijn we er nog niet. In 2009 hebben de rijke landen afgesproken dat zij de ontwikkelingslanden elk jaar met 100 miljard dollar zouden ondersteunen bij klimaatmaatregelen. In de praktijk wordt dit niet gehaald; momenteel gaat het om circa 30 miljard dollar per jaar voor

klimaatadaptatie. Maar naar verwachting gaan de kosten van adaptatie in deze landen de komende tien jaar oplopen tot wel zo’n 300 miljard per jaar. Dat is op zichzelf al een signaal dat er nog veel meer moet gebeuren. Toch omarm ik wat we hebben bereikt, en gebruik dit als katalysator voor de rest.”

Hoe kan de Nederlandse watersector bijdragen aan de mondiale klimaatadaptatie?

“Er komt meer geld beschikbaar, dus er komen wereldwijd meer programma’s voor waterveiligheid, waterbeheer, sanitatie en klimaatbestendigheid en daarmee dus ook meer businessmogelijkheden voor de Nederlandse watersector. Met haar kennis en kunde kan zij het verschil maken. Een mooi voorbeeld is Bangladesh, waar twee jaar geleden met Nederlandse hulp een deltaplan tot stand is gekomen om het laagliggende land te beschermen tegen klimaatverandering. Zulke succesvolle projecten zijn er meer: nu komt het aan op uitbreiding en opschaling. Tijdens de top is ook afgesproken dat er een water *adaptation hub* komt: een netwerk voor kennisuitwisseling. Hieronder vallen honderden online *communities*, waarvoor waterprofessionals zich kunnen inschrijven. Op deze manier hopen we de waterwereld en de >

‘Tot nu toe was klimaatadaptatie een ondergeschoven kindje in de internationale klimaatfinanciering’

‘ We moeten beide doen: mitigatie én adaptatie ’

klimaatadaptatiewereld dichterbij elkaar te brengen. Zodat zij gezamenlijk op zoek gaan naar integrale oplossingen en overleggen over wie, wat, waar ter wereld kan doen.”

Welke rol en verantwoordelijkheid heeft het bedrijfsleven in het klimaatvraagstuk?

“De oplossing ligt niet enkel bij overheden en maatschappelijke organisaties, maar ook bij het bedrijfsleven. Het is zaak om het geld dat overal ter wereld is gereserveerd voor het economisch herstel na de coronapandemie, niet te steken in de oude economie, maar in duurzame energie en duurzame landbouw. Bij de eerste groene investeringen kan publiek geld bedrijven en financiële instellingen verleiden om ook mee te doen. Uiteindelijk moeten er duurzame businessmodellen ontstaan.”

En de landbouw?

“Van alle sectoren staat de landbouw voor de grootste uitdagingen. Klimaatbestendigheid moet gemeengoed worden in de bedrijfsvoering. Agrariërs in Nederland hebben nu al te maken met droogte en heftige stortbuien. Maar in Afrika zijn de gevolgen nog heftiger, met lange perioden van droogte. Daar worden al jaren maatregelen getroffen om de landbouw aan te passen, maar het moet grootschali-

ger en in een hoger tempo. Zo zijn we nu in Ethiopië bezig om kleine boeren digitaal te ondersteunen met een mobiele telefoon. Die geeft hun de juiste informatie: je moet nu gaan zaaien, je kunt nu oogsten. Met die telefoon kunnen ze vervolgens ook hun verzekeringen en financiële transacties regelen. Het gaat om miljoenen boeren; met het GCA proberen we dit op nationaal niveau te regelen en ook private partijen erbij te betrekken.”

Volgens u is klimaatadaptatie niet alleen een opgave voor de voedselproducenten, maar ook voor de afnemers in de keten. Maar een multinational als Starbucks gaat gewoon naar een koffieplantage elders ter wereld als de opbrengst in Centraal-Amerika minder wordt door de klimaatverandering. In die zin zijn de risico's voor de individuele boeren veel groter.

“Dat geldt misschien voor vandaag of morgen, maar op langere termijn zijn er voor Starbucks ook geen uitwijkmogelijkheden meer. Door covid hebben producenten, toeleveranciers en consumenten voor het eerst meegemaakt dat het maatschappelijk leven is ontwricht. Als we niet uitkijken, zal de ontwrichting door de klimaatcrisis nog veel erger zijn. De coronapandemie heeft ons geleerd dat we bekende risico's niet mogen nege-

ren. Klimaatverandering is ook zo'n risico. Ik hoop dat dit besef nu eindelijk doordringt en, belangrijker nog, wordt vertaald in concrete programma's.”

Sommige experts zeggen: de oplossing is niet alleen een kwestie van geld en technologie, maar ook van politiek. En niet overal functioneren de politieke systemen even goed.

“Het is beslist niet zo dat alleen de Nederlandse politiek zich ervan bewust is dat investeren in klimaatadaptatie de enige juiste weg is. Dit is een breed erkende realiteit. Desalniettemin zijn de technologische en financiële middelen in ontwikkelingslanden niet te vergelijken met die van hier. Daarom móeten er partnerschappen komen. Dat is ook goed voor ons, omdat er een verband is tussen klimaatverandering en conflicten, mislukte oogsten, watertekorten en armoede. Denk aan de migratiestromen die daardoor vanuit Afrika naar Europa op gang zullen komen, wat tal van politieke en veiligheidsvraagstukken met zich brengt. Daar moeten we onze ogen niet voor sluiten.”

U lijkt erg persoonlijk betrokken. Waar komt dat vandaan?

“Ik zit al heel lang in het klimaatdossier en tijdens mijn ontmoetingen met politiek leiders, bestuurders, boeren en inwoners

Patrick Verkooijen (1969) promoveerde aan Wageningen University en haalde een master in public administration aan Harvard University. Hij werkte als speciale vertegenwoordiger voor klimaat bij de Wereldbank. Sinds 2018 is Verkooijen CEO van het Global Center on Adaptation. Hij is ook hoogleraar aan de Fletcher School of Law and Diplomacy in Boston en bijzonder hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen. Verder schrijft Verkooijen regelmatig samen met Ban Ki-moon, de achtste secretaris-generaal van de VN, voor internationale media, waaronder de *New York Times* en *Washington Post*.

van sloppenwijken in Afrika en Zuid-Azië heb ik met eigen ogen gezien dat klimaatverandering voor hen de realiteit van vandaag en morgen is. ‘*We’re living on the frontline*’, kreeg ik daar te horen. Nou, dan is het heel moeilijk om weer over te gaan tot de orde van de dag. Met mijn werk wil ik het verschil maken, iedere dag weer een bijdrage leveren aan een betere wereld. Als we achterover leunen, stevenen we misschien wel af op 4 graden opwarming. En dan leven we in een wereld waarin we ons niet eens meer kunnen verdedigen tegen het klimaat.” •